

Suomen kilpailukyky- näkymät vakaat

VILLE KAITILA

Etlan tutkija ja ennusteryhmän jäsen

Uusimpien ennusteiden mukaan Suomen kustannuskilpailukyky heikkeni hieman viime vuonna mutta paranee melkein vastaavasti tänä vuonna. Viime vuonna tuottavuuskehitys vahvisti kilpailukykyä, kun taas työvoimakustannukset ja painotettu valuuttakurssi vaikuttivat päinvastaiseen suuntaan. Alkaneena vuonna työvoimakustannusten kehitys puolestaan parantaa kilpailukykyä hieman. Suomen ulkomaankaupan vaihtosuhte puolestaan kehittyi viime vuonna selvästi heikommin kuin kilpailijamaiden ja edelleen hieman samansuuntaisesti tänä vuonna, mikä painaa vaihtotasetta. Kilpailukyvystä on pidettävä huolta, jotta Suomen vienti pääsee kasvu-uralle vientimarkkinoita tällä hetkellä vaivaavan heikkouden mennessä ohitse.

Kustannuskilpailukyky heilahtelee hieman ennustevuosina

Suomen tuotannon kustannuskilpailukyky heikkeni viime vuonna 0,8 prosenttia ja paranee alkaneena vuonna 0,5 prosenttia suhteessa laajaan 33 teollisuusmaan ryhmään. Suhteessa euroalueeseen kilpailukyky on vakaa molempina vuosina.

Laskelma perustuu Suomen osalta Etlan syyskuun ja muiden maiden osalta Euroopan komission marraskuun ennusteisiin. Koska kustannuskilpailukyky on suhteellinen käsite, siihen vaikuttaa kotimaan lisäksi kehitys muissa maissa.

Suomen kustannuskilpailukyvyn kehitys nähdään alla olevasta kuviosta. Käyttämämme mittari, eli nimelliset yksikkötyökustannukset (ks. kuvion alaviite), on ollut viime vuosina historiallisesti ottaen suhteellisen vakaa muihin maihin verrattuna. Käyrän nousu kertoo Suomen tuotannon kustannuskilpailukyvyn paranemisesta. Kuviossa on myös esitetty reaaliset yksikkötyökustannukset, joka on enemmän tuotannon suhteellisen kannattavuuden mittari.

Työvoimakustannusten kehitys parantaa kilpailukykyä tänä vuonna

Kustannuskilpailukyky on kuviossa hajotettu myös osatekijöihinsä: tuottavuuteen, työvoimakustannuksiin ja valuuttakurssiin.

Kuviosta nähdään, että ennusteiden mukaan tuottavuuskehitys paransi kustannuskilpailukykyä viime vuonna, mutta muut erät, erityisesti valuuttakurssit, heikensivät sitä. Tänä vuonna tilanne muuttuu, ja työvoimakustannukset parantavat kilpailukykyä hieman.

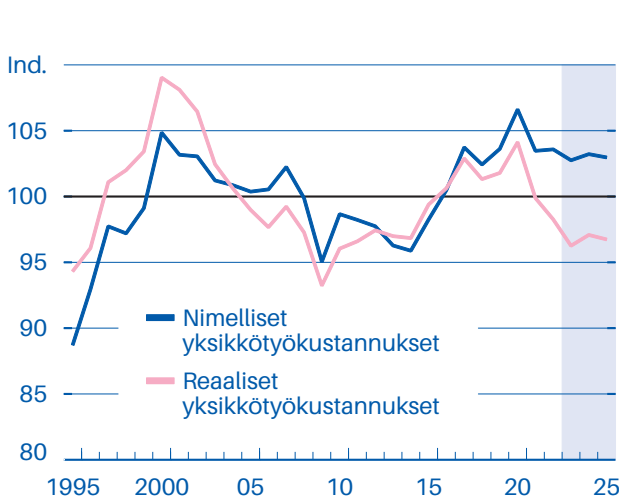
Viereisen sivun ylemmässä kuviossa on lisäksi tarkasteltu erikseen kustannuskilpailukykyä suhteessa euroalueeseen, Saksaan, Ruotsiin ja Yhdysvaltoihin. Euroalueesta koskevassa laskelmassa maita ei ole painotettu Suomen vientiosuuksilla. Vertailu euroalueeseen liittyykin enemmän EKP:n rahapolitiikan ja sitä kautta euron vaihtokurssin sopevuuteen Suomelle suhteessa koko euroalueeseen.

Suhteellinen vaihtosuhte heikkeni viime vuonna

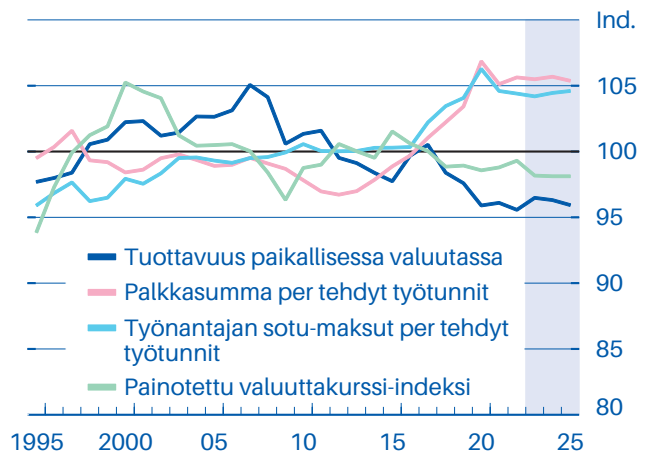
Viereisen sivun alemmassa kuviossa on lisäksi otettu huomioon vaihtosuhteen eli vienti- ja tuontihintojen suhteen kehitys. Tämä vaihtosuhtekorjattu kustannuskilpailukyky selittää pienellä viipeellä hyvin vaihtotaseen kehitystä, kuten kuviosta nähdään. Vaihtosuhteen paraneminen, eli vientihintojen nousu suhteessa tuontihintoihin, myös nostaa kansakunnan aineellista hyvinvointia.

Vaihtosuhteen osalta viime vuoden näkymä muuttui selvästi huonompaan suuntaan viime kevään ennusteista. Syksyn uusien ennusteiden mukaan vaihtosuhte heikkeni viime

Kilpailijamaiden yksikkötyökustannukset suhteessa Suomeen (kun käyrä nousee, Suomen tuotannon kustannuskilpailukyky paranee)

Nimellisten yksikkötyökustannusten hajotelma

Koko kansantalouden nimelliset ja reaaliset yksikkötyökustannukset samassa valuutassa, 1995-2022 = 100.

Kilpailijamaille on käytetty BIS:n laskemia kaksoisvientipainoja, jotka vaihtuvat kolmen vuoden välein.

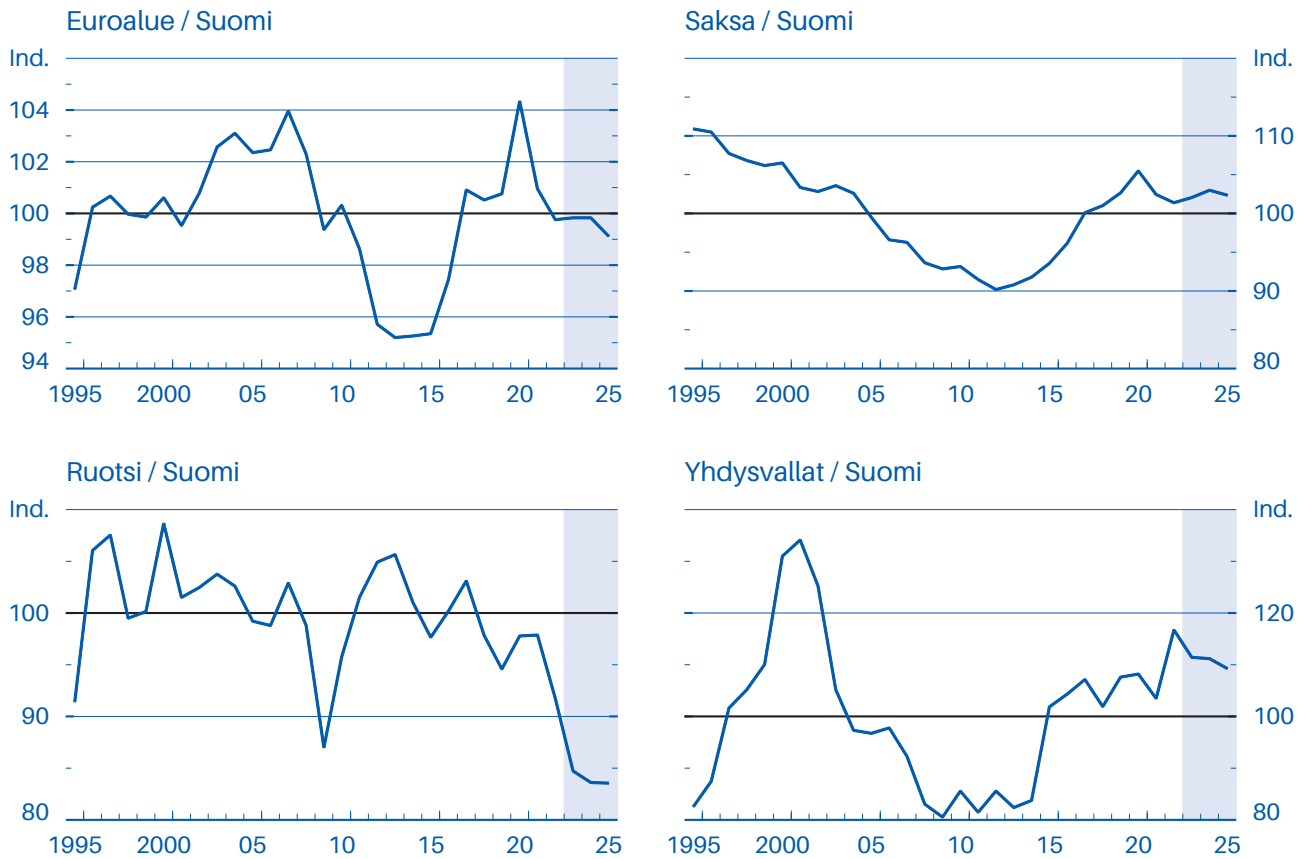
Laskelmassa on 33 maata. Nimellisten yksikkötyökustannusten hajotelmassa on 24 maata (EU, UK, USA).

Nimelliset yksikkötyökustannukset saadaan jakamalla käypähintaiset työvoimakustannukset kiinteähintaisella bruttokansantuotteella. Reaalisissa yksikkötyökustannuksissa, joka on enemmän suhteellisen kannattavuuden mittari, molemmat ovat käyvin hinnoin.

Lähteet: Euroopan komissio (AMECO-tietokanta), BIS, Etlä (ennusteet Suomelle).

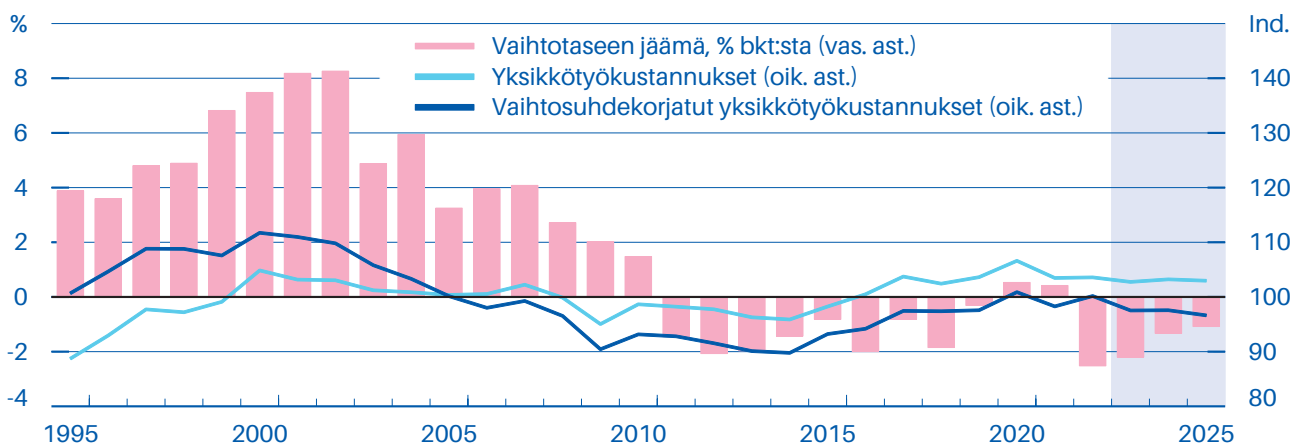
ETLA S23.2/p03

Koko kansantalouden nimelliset yksikkötyökustannukset

Ks. edellisen kuvion alaviite.

Vaihtosuhtekorjattu kilpailukyky ja vaihtotase (kun käyrä nousee, Suomen tuotannon kustannuskilpailukyky paranee)

Lähteet: Tilastokeskus, Euroopan komissio (Ameco-tietokanta), BIS, Etlä.

ETLA S23.2/p06

vuonna pari prosenttia muihin maihin verrattuna ja heikkenee edelleen hieman alkaneena vuonna.

Kustannuskilpailukyky tukee vientiä

Kustannuskilpailuvyyn seuraaminen on tärkeää, koska kilpailukyky tukee viennin kehitystä ja siten talouskasvua ja työllisyyttä.

Ekonometrisen analyysin (ks. alla oleva kuvio ja viereinen taulukko) perusteella Suomen tavaraviennin määrä on seurannut vuositasona hyvin kauppakumppaneidemme tavaratuonnin kokonaiskehitystä, kun huomioon otetaan myös Suomen kustannuskilpailukyky.

Alla olevien uusien laskelmien mukaan kustannuskilpailuvyyn paraneminen yhdellä prosentilla vuosina 1995–2022 oli yhteydessä tavaraviennin määrän 1,03 prosentin nousuun. Vientimarkkinoiden yhden prosentin kasvu puolestaan vastasi Suomen tavaraviennin määrän 0,99 prosentin nousua.

Päinvastoin kuin vientimarkkinoiden koko yksikkötyö-kustannusten perusteella laskettu kustannuskilpailukyky ei kuitenkaan voi ikuisesti parantua, koska työmarkkinat tasapainottuvat työllisyyden määrän ja työn hinnan kautta.

Laskelmassa on myös käytetty indikaattorimuuttujaa kolmelle vuodelle (2010, 2011 ja 2015), joina mallin selityssaste jää muutoin hieman heikommaksi. Muuttujan kerroin on negatiivinen, eli näinä kolmena vuonna vientiin on kohdistunut sellainen negatiivinen häiriö, jota kauppakumppaneidemme tavaratuonnin määrä ja Suomen kustannuskilpailukyky eivät onnistu kunnollisesti selittämään. Häiriön suuruus on ollut keskimäärin noin -8 prosenttia, kun kilpailuvyyn ja vientikysynnän kehitys on kontrolloitu. Vuodet 2010–2011 voivat liittyä edellisenä vuonna al-

kaneeseen matkapuhelinten viennin romahdukseen, kun vientimarkkinat kuitenkin yleisesti jo elpyivät finanssikriisin jälkeen. Vuonna 2015 vienti Venäjälle puolestaan väheni selvästi Krimin miehityksen seurauksena asetettujen pakotteiden ja ruplan heikkenemisen myötä.

Jos indikaattorimuuttuja jätetään pois, vientikysynnän ja kilpailuvyyn kertoimet ovat hieman pienempiä kuin nykyisessä estimoinnissa mutta edelleen tilastollisesti hyvin merkittäviä.

Selitysmalli tavaraviennin määrän kehitykselle 1995–2022

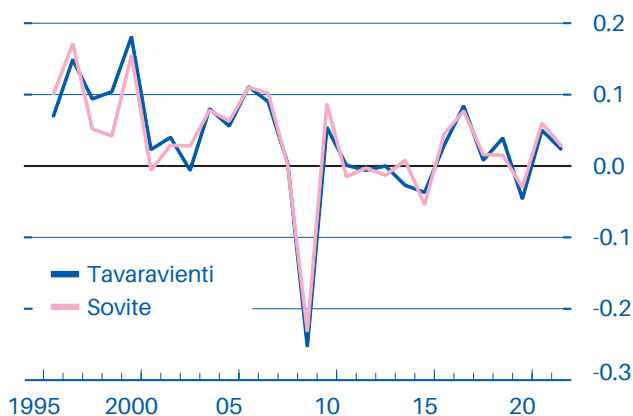
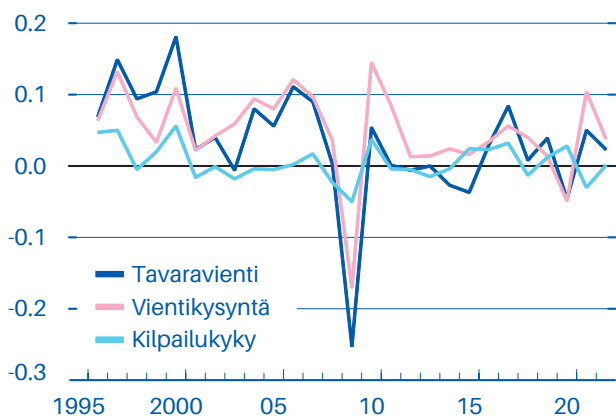
Muuttuja	Kerroin ja keskivirhe
Vakio	-0,0112* (0,064)
Vientikysynnän muutos	0,9899*** (0,0910)
Kilpailuvyyn muutos	1,0304*** (0,2203)
Indikaattorimuuttuja	-0,0836*** (0,0161)

Huom. Vientikysynnän kehitystä kuvaa tässä 48 maan tavaratuonnin kokonaismäärän logaritminen muutos, jota on painotettu näiden maiden arvo-osuuksilla Suomen tavaraviennissä kunakin vuonna. Nämä maat kattoivat vuodesta riippuen 90–94 prosenttia Suomen tavaraviennistä. Kilpailuvyymuuttuja on tässä ennusteessa laskettu laaja kilpailuvyyn mittari. Indikaattorimuuttuja on asetettu vuosille 2010, 2011 ja 2015 (ks. teksti). Mallin selityssaste on 0,909. Kertoimien keskivirheet on esitetty taulukossa suluissa.

* = merkitsevä 90 prosentin todennäköisyydellä ja *** = merkitsevä 99 prosentin todennäköisyydellä.

Lähteet: Tilastokeskus (kansantalouden tilinpito), Tulli, IMF, Euroopan komissio (Ameco-tietokanta), BIS, ETLA.

Tavaraviennin määrän, vientikysynnän ja kilpailuvyyn muutos sekä mallilaskelman sovite, log-%

Lähteet: Tilastokeskus (kans.tal. tilinpito), Tulli, IMF, Euroopan komissio (Ameco-tietokanta), BIS, ETLA.

ETLA S23.2/p10

Käytetyt maapainot ja tilastot

Kilpailijamaaryhmässä maapainoina käytetään Kansainvälisen järjestelypankin BIS:n kolmen vuoden välein laskemia Suomen kaksoisvientipainoja.

Käytetyt valuuttakurssit ovat komission marraskuun ennusteita. Valuuttakurssien merkitys on nykyisin pienempi kuin aikaisemmin, koska tuotannossa käytetään enemmän tuontipanoksia. Pitkällä aikavälillä valuuttakurssit ovat olleet neutraali tekijä kilpailukykyindeksissä.

Tavaraviennin kilpailukyvyn kannalta myös kotimaisten palvelualojen kustannuskehitys on tärkeää, koska viennitavaroihin on sitoutunut paljon palvelualoilta ostettua tuotosta. Kaiken kaikkiaan kustannuskilpailukyvyn analysointiin vaikuttaa se, mitä mittaria, kilpailijamaaryhmää ja ajankohtaa tarkastellaan.

**Elinkeinoelämän
tutkimuslaitos**

Puh. 09-609 900
www.etla.fi
etunimi.sukunimi@etla.fi

Arkadiankatu 23 B
00100 Helsinki
